

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

РІВНЕ 2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкового навчання. - № 3. – Рівне: РДГУ, 2011.- 123с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкового навчання Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Пальчевський Степан Сергійович доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної, соціальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету

Комп'ютерний набір та верстка: Ваколюк А.М., Соловей Л.М.

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: вимір часу", проведеного кафедрою педагогіки початкового навчання за участі вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освітою та звітній науково-практичній конференції викладачів та студентів РДГУ у 2011 році. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкового навчання протокол № 10 від 14 квітня 2011 р.

(частково-пошуковий, проблемного викладу, дослідницький) методи навчання, що відповідають потребам активізації діяльності студентів, їх мотивам та інтересам;

► творчий (дуже високий): викладач використовує зміст свого предмета як спосіб формування особистості студента. Мета, завдання і структура заняття відповідають потребам формування педагогічного мислення та діяльності майбутнього вчителя. Використовується диференційований підхід до розробки системи завдань. Форми і методи навчально-пізнавальної діяльності групи підпорядковані цілям реалізації алгоритмічно-дійового та творчого рівнів засвоєння знань. Переважають активізаційні методи навчання. Проектується діяльність та поведінка студентів у конкретних педагогічних ситуаціях.

Отже, професійні педагогічні вміння викладача педагогічного вузу мають бути спрямовані на реалізацію одного з найважливіших принципів організації навчання – принципу оптимізації, що потребує усвідомленого вибору такого варіанта навчального процесу, який за даних умов забезпечить максимально можливу ефективність розв'язання завдань освіти і розвитку студентів за раціональних затрат часу і зусиль викладачів.

Література

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебное пособие. – Ростов н / Д: Феникс, 1997., с. 354.
2. Зязюн И.А. Творческое наследие А.С. Макаренки и концепция многомерности формирования личности учителя в программе "Учитель" // Тез. доповн. і виступив на науковій конференції до 100 річчя з дня народження А.С. Макаренки. Полтава
3. Кузьмина Н.В. Очерки психологии труда учителя: психологическая структура деятельности учителя и формирования его личности. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1967 – 183с.
4. Макаренко А.С. методика виховної роботи. – К. Рад. шк. 1990. – 336с.
5. Педагогічна майстерність. Підручник І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. За ред. Зязюна І.А. – К.: Вища школа, 1997. 30-31с.

*Мищенко О.М.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки
початкового навчання РДГУ*

Психолого-педагогічні особливості молодших школярів як підґрунтя формування почуття відповідальності

У зв'язку з реалізацією новітніх документів Української держави у галузі освіти, зміною соціальних орієнтацій і цінностей виникає гостра потреба в уточненні сутності поняття «почуття відповідальності» та шляхів його реалізації щодо конкретної вікової групи дітей. Щоб людина могла мати власну думку, вмiла її висловлювати, цьому потрібно навчати в школі, адже в майбутньому їй доведеться здійснювати вибір, приймати рішення які впливатимуть на власне життя, сім'ю, суспільство в цілому. Важливою ланкою у цьому процесі є початкова школа.

В останні роки знижується рівень духовної культури суспільства, відсутні ієрархії моральних цінностей, привабливими стають невисокі зразки «легкої культури», засвоєння яких не вимагає від людини серйозної розумової та душевної роботи. Як свiдчить педагогічна практика, серед значної частини школярів часто виявляється асоціальний тип поведінки, тенденція до бездуховності та жорстокості, що природно, позбавляє їх можливості виявлення почуття відповідальності. Позбутися цієї тенденції у вихованні, за В.Сухомлинським, можна за умови, якщо вже з молодшого віку формувати у них основні почуття про добро, істину, обов'язок, відповідальність шляхом розкриття азбуки загальнолюдської моралі. Такий підхід є вирішальним у вихованні молодших школярів, оскільки дітям цієї групи притаманна особлива чутливість до морально-етичних впливів, підвищений інтерес до норм культури поведінки, міжособистісних взаємин та спілкування. Саме в ці роки починає формуватись ядро, база моральної поведінки, моральних почуттів, моральних переконань, що дають дитині змогу орієнтуватися й усвідомлювати правильність свого переконання, заснованого на почутті. З роками пізнання добра, краси, прагнення до прекрасного стає все більш раціональним, закриваючи тим самим безпосередню сприйнятливості чистого та відкритого серця.

Необхідною умовою виховання почуття відповідальності є розуміння та врахування вікових особливостей особистості молодших школярів. Психологи Л.Божович, Д.Ельконін, цей вік визначають як період активного формування моральних почуттів. За цих умов педагог має насамперед врахувати вікові особливості дітей та особистісні взаємини молодших школярів [3]. Серед таких особливостей чітко виявляються: відсутність системи знань, незначний життєвий досвід, підвищена емоційність, вразливість дітей. Саме в молодшому шкільному віці, коли душа дуже піддатлива до емоційних впливів, ми розкриваємо перед дітьми загальнолюдські норми моральності, вчимо їх азбуці моралі. Привчаючи дітей дотримуватися азбучних істин моралі, ми домагаємося, щоб кожна дитина могла щасливо жити і працювати, виховуємо у неї перші громадянські спонукання, першу турботу про інтереси колективу, суспільства.

Відповідальність виникає не сама по собі. Вона зароджується дуже рано, ще в дошкільному віці, бере початок у добросовісному виконанні дітьми вимог дорослого, колективу ровесників, розвивається в процесі виховання у мірі того, як дитина вступає і різноманітні зв'язки і залежності суспільства, інших людей. До

головних передумов формування почуття відповідальності молодших школярів необхідно віднести рівень розвитку пізнавальних та соціально-моральних особистісних якостей, здатність до включення в діяльність в новій ситуації, рівень морального досвіду та рівень соціальних домагань і очікувань.

Протягом дитинства дитина оволодіває найпростішими способами практичної та розумової діяльності, засвоює соціальні цінності, норми, правила поведінки та взаємин з оточуючими людьми. Під впливом оцінок, пояснень, прикладів дорослих вони з часом набувають для дитини «особистісного смислу» (О.Леонт'єв) і перетворюються на соціально спрямовані мотиви поведінки та емоційні переживання виникають не внаслідок пасивної адаптації дитини до вимог соціального середовища, а формуються активно, в процесі діяльності, якою дитина займається під час співробітництва та спілкування з дорослими та однолітками [7].

Вже в дошкільному віці виникають «моральні інстанції (Д.Ельконін), які полягають в умінні школяра не тільки діяти за моральними мотивами, але і відмовитись від того, що їх безпосередньо приваблює. Д.Ельконін пов'язує виникнення «моральних інстанцій» з формуванням нового типу відносин між дитиною та дорослим, які розвиваються на протязі всього дошкільного дитинства і є характерними для дітей молодшого шкільного віку. На цій основі зароджується здатність оцінювати себе (свою поведінку, уміння, дії) з точки зору тих правил і норм, які дитина засвоїла (М.Анкудінова, А.Голубева); виникає якісно новий тип мотивації, що зумовлює якісно новий тип поведінки; створюються передумови формування самосвідомості дитини. Саме ці психологічні новоутворення готують перехід дошкільника до нового вікового ступеня, до молодшого шкільного віку.

Молодший шкільний вік має цілий ряд власних, притаманних лише йому психологічних і соціально-педагогічних характерних особливостей. З приходом до школи у дитини з'являється нова соціальна роль – вона стає школярем, приступає до систематичного учіння, що вносить серйозні і важливі зміни в її життя і особливо в духовно-емоційну сферу. З'являються можливості спілкування не тільки з близьким оточенням (батьки, друзі, товариші), а й обов'язкове спілкування з незнайомими людьми. Внаслідок нової соціальної позиції першокласник розуміє, які підвищені вимоги ставляться до його поведінки, усвідомлює значення доброзичливих стосунків. Змінна сприйняття його оточуючими людьми поступово відбивається і на сприйнятті ним самого себе. Л.Божович, вважає, що 7 років – це період народження «Я» дитини [3].

Прихід дитини до школи супроводжується поведінковою кризою. За традиційною періодизацією дошкільний вік закінчується в 7 років. Криза семи років вважається перехідним періодом, який умовно відмежовує молодший шкільний вік від дошкільного. Відомо, що діти 6 років життя не диференціюють «Я-реальне» і «Я-ідеальне» (бажане). До 7 років ці оцінки починають розрізнятися, що сприяє мотивації вступу до школи.

Зміна самосвідомості спричинює переоцінку цінностей. Те, що було вагомим раніше, тепер стає другорядним. Колишні інтереси, мотиви позбавляються своєї спонукальної сили, їх місце заступають нові. Все, що стосується учбової діяльності (шкільні оцінки), стає цінним, натомість все, пов'язане з грою, - менш важливим. Маленький школяр захоплено грає і довго ще гратиме, проте гра перестає бути головним змістом його життя.

Перебудова емоційно-мотиваційної сфери не обмежується проявом нових мотивів і зрушеннями, перестановками в ієрархічній мотиваційній системі дитини. В період 6-8 років, який називають кризовим, відбуваються глибокі зміни в плані переживань, підготовлені всім попереднім перебігом особистісного розвитку в дошкільному віці. Наприкінці дошкільного дитинства певною мірою позначилося усвідомлення дитиною своїх переживань. Тепер усвідомлені переживання утворюють усталені афективні комплекси.

У кризовий період проявляється те, що Л.Виготський називає узагальнення переживань. Ланцюг невдач або успіхів (у навчанні, в широкому спілкуванні тощо), які дитина щоразу переживає майже однаково, призводить до формування усталеного афективного комплексу – почуття власної неповноцінності, приниження, ображеної гідності або, навпаки, почуття власної значущості, компетентності, винятковості. Зазвичай, згодом ці афективні утворення можуть змінюватися, навіть зникати, що визначається мірою накопичення досвіду іншого роду [4; 5]. Проте деякі з них, підживлюючись відповідними подіями й оцінками, й надалі фіксуватимуться в структурі особистості, впливаючи на розвиток самооцінки дитини та рівні її вимог. Завдяки узагальненню переживань, у 7 років з'являється логіка почуттів. Переживання набувають нового сенсу для дитини, між ними встановлюються зв'язки, вможливується боротьба переживань.

Таке ускладнення емоційно-мотиваційної сфери призводить до виникнення внутрішнього життя дитини. Це не простий зліпок із зовнішнього її життя. Хоча зовнішні події, ситуації, відносити і становлять зміст переживань, вони своєрідно відбиваються в свідомості, втім емоційні уявлення про них складаються залежно від логіки почуттів дитини, рівня її вимог, очікувань тощо. Так, одна й та сама оцінка, отримана на уроці різними дітьми, викликає в них зовсім різний емоційний відгук: «для одного «четвірка» - джерело бурхливої радості, для іншого – розчарування й образи, одним вона сприймається як успіх, іншим – як невдача». З іншого боку, внутрішнє життя - життя переживань – впливає на поведінку і, отже, на зовнішній вплив подій, до яких активно залучається дитина.

Диференціація зовнішнього та внутрішнього життя дитини від самого початку пов'язана зі зміною структури її поведінки. Сенсове орієнтування у власних діях перетворюється на важливий бік внутрішнього

життя. Водночас воно заперечує імпульсивність і безпосередність поведінки дитини. Завдяки цьому механізмові втрачається дитяча безпосередність: дитина розмірковує, перш, ніж діяти, починає приховувати власні переживання й вагання, намагається не показувати іншим, що їй погано. Дитина зовні вже не така, як «внутрішнє», хоча впродовж молодшого шкільного віку значною мірою зберігатимуться відвертість, прагнення виплеснути всі емоції на дітей і близьких, зробити те, що дуже хочеться зробити.

Навчальний процес забезпечує інтенсивний розвиток пізнавальної сфери молодшого школяра, розвиток нового пізнавального ставлення до дійсності, прискорений розвиток самосвідомості. Навчальна праця та в деякій мірі праця в сім'ї призводять до формування головного, на думку Л.Виготського, новоутворення даного вікового періоду – довільності психічних процесів і функцій. Довільність полягає у вмінні дитини керуватися не тільки тими цілями, які ставить дорослий, але й самостійно ставити цілі своєї діяльності, домагатися їх досягнення і контролювати свою поведінку і діяльність в цьому процесі.

Пізнавальний мотив, пов'язаний зі збагаченням знань, оволодінням новими навичками, уміннями, стає одним з суттєвих мотивів дитячої особистості. Він тісно пов'язаний з емоційною привабливістю навчального процесу. Мотивація у молодшому шкільному віці є обмеженою, і це пояснюється недостатнім життєвим досвідом. У зв'язку з цим, спираючись на безпосередній інтерес, у дітей формуються інтерес не лише до результатів діяльності, а й розвиваються почуття сумлінності у виконанні обов'язків. У пізнавальній сфері виникає орієнтація на систему норм і правил, заданим дорослим.

Великого значення набуває соціальна мотивація. Психологічні дослідження і педагогічні спостереження показують, що першокласники не являють собою організованого колективу. Учні першого класу ще мало спілкуються один з одним, недостатньо знають успіхи товаришів у навчанні, у них ще відсутня диференціація за статусом, який кожен з них займає серед товаришів. Взаємини у класі будуються переважно через вчителя: він визначає судження учнів один про одного, організовує спільну діяльність і спілкування. Його вимоги й оцінки приймаються й засвоюються учнями. Кожне слово вчителя є законом для дітей. Невиконання вимог педагога пов'язане з невмінням дітей керувати своєю поведінкою. Таким чином, вчитель виступає вищим авторитетом у всіх справах. У других класах суспільна думка, як регулятор поведінки і взаємовідносин між дітьми, тільки формується. У 1-3 класах ті мотиви, які складають основу поведінки і діяльності молодшого школяра зазнають значних змін. Тому потрібно вчасно створити передумови для виникнення нової, значущої для особистості школяра мотивації. До 3-4 класів учні звикають до статусу школяра, засвоюють свої нові обов'язки, оволодівають необхідними вимогами. Разом з тим вчитель починає займати інше місце в житті школяра. З віком діти стають більш самостійними і менш залежними від допомоги дорослих. Поряд з тим, провідний вид діяльності – учіння сприяє виникненню нових відносин між школярами: з'являється бажання бути разом, разом гратись, працювати, виконувати суспільні доручення, виникає зацікавленість думкою товаришів, хочеться завоювати їх авторитет і повагу. Отже, основними мотивами поведінки школярів стають оцінка товаришів, думка дитячого колективу.

Ще одним новоутворенням молодшого шкільного віку є виникнення відносно стійких форм поведінки і діяльності дитини, які становлять основу формування її характеру (Л.Божович) [3]. Це пов'язано з поступовим входженням в колектив ровесників. На основі спільної навчальної діяльності будуються дитячі відносини, виникають взаємна вимогливість і взаємодопомога. Молодший школяр характеризується суспільною спрямованістю особистості, зацікавленістю справами інших дітей, справами класу. Він прагне знайти своє місце в колективі, завоювати авторитет серед товаришів і повагу. Щоб задовольнити всі ці прагнення, молодший школяр починає свідомо підпорядковувати свої спонуки тим цілям і завданням, які стоять перед ним і його ровесниками, вчиться керувати своєю поведінкою, засвоювати норми і правила суспільної моралі. Так, учень може гостро переживати зауваження вчителя щодо своєї поведінки, отримане в присутності товаришів, або відчувати задоволення, якщо допоможе комусь із однокласників. Виконання вимог колективу, підкорення його волі і разом з тим активна участь у постановці вимог є основою для формування моральних почуттів і прагнень у молодшому шкільному віці.

Характерним є те, що молодшому школяреві не властива єдність між знаннями моральних норм і відповідною поведінкою [2]. Причина такого явища в тому, що моральні знання у дітей засвоєні формально, без їх емоційного вміння примінити в конкретній ситуації. Це пояснюється віковою особливістю дитини, яка ще тільки вчиться орієнтуватися в розмаїтті життєвих ситуацій, вчиться спів ставляти власні уявлення з реальними вчинками і конкретною поведінкою. Однак за відсутності спеціальної системи роботи створюються передумови для майбутньої підліткової кризи, коли інтелект та життєвий досвід вступають в протиріччя з формальними етичними нормами, а слабо розвинена система моральних відношень до себе та інших не здатна до конструктивного розв'язання цього протиріччя. Тому, при організації навчально-виховної роботи з молодшими школярами необхідно враховувати перспективи становлення особистості – «зону найближчого розвитку» і не тільки удосконалювати те, що знаходиться в потенціальному стані. В процесі морального виховання і самовиховання моральні вимоги суспільства, які спочатку сприймалися школярем як зовнішні фактори, переносяться у внутрішній план, в совість, в переконання, в особисті вимоги.

Молодші школярі легше усвідомлюють вчинки та їх мотиви в інших людей, ніж свої власні. Навчаючись бачити добро у вчинках інших, дитина потроху вчиться розуміти мотив, яким хтось інший чи вона сама керувалися, роблячи добру справу. Тому вирішення мотиву вчинку, роз'яснення дитині сутності і

правильності його в різних типових ситуаціях, вказував Г.Костюк, має бути спеціальним завданням для дорослих.

Таким чином, формування почуття відповідальності молодших школярів відбувається на базі особистісних новоутворень, що виникають. Основними серед них є: узагальнення і усвідомлення переживань, виникнення логіки почуттів, внутрішній план дій, рефлексія, довільність психічних процесів і функцій, виникнення відносно стійких форм поведінки і діяльності, активне формування самооцінки як компонента самосвідомості.

Література

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. // І.Д.Бех. Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн.: Навчально-методичний посібник /І.Бех. - К.: Либідь, 2003. – Кн.1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – 280 с. Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади. – 344 с.
3. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. // Л.Божович. Психологическое исследование. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
4. Выготский Л.С. Развитие высших психологических функций. // Л. Выготский. – М.: Изд-во Академии пед. Наук, 1960. – 500 с.
5. Выготский Л. Вопросы детской психологии / Л.С.Выготский. - Санкт-Петербург.: СОЮЗ, 1997. – 224 с.
6. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості / За ред. Л.М. Проколенко. – К.: Рад. школа, 1989. – 608 с.
7. Леонтьев О. Леонтьев А. Лекции по общей психологии / А.Леонтьев. - М.: Смысл, 2000. – 511с.

*Перець О.М.
аспірант кафедри педагогіки
початкового навчання РДГУ*

Тренінг як ефективний засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів

Реформування вищої педагогічної освіти, її орієнтація на європейські стандарти в умовах Болонського процесу вимагають необхідних якісних змін у підготовці сучасного вчителя початкових класів, який повинен не тільки вміти передати учням знання, а й навчити їх гнучко адаптуватися в різних життєвих ситуаціях, вміло використовувати здобуті вміння і навички для вирішення різноманітних проблем на практиці, бути високоосвіченим, мобільним, самостійним у прийнятті рішень, відповідальним за результати своєї діяльності, гармонійно розвиненим, успішним у швидкозмінному зовнішньому професійному середовищі, з високими морально-духовними якостями, постійно прагнути до самовдосконалення, володіти високими управлінськими здібностями тощо.

Задовольнити зазначені вимоги можливо за умови спеціальної систематичної підготовки вчителів початкових класів, впровадження в навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на розвиток особистості майбутнього фахівця.

Серед новітніх технологій в процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів використовуються тренінгові технології, які здатні забезпечити ефективне спрямування процесу здобуття вищої педагогічної освіти на майбутню професійну діяльність.

В рамках дослідження, на базі педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету, ми розробили і апробували систему тренінгових занять на тему: «Професійний розвиток педагога». Мета даного тренінгу полягає у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Тренінг виступає активним методом навчання в тренувальному режимі роботи, який позитивно впливає на розкриття й вдосконалення особистісного потенціалу майбутніх учителів початкових класів, на коректування засобів впливу та взаємодії вербального і невербального самовиявлення. Цей метод сприяє активізації рефлексування особистісних можливостей студентів, розвитку адекватної самооцінки, комунікативних вмінь, формуванню емоційної гнучкості майбутніх учителів, їх мобільності, тобто підвищенню професійної компетентності в цілому.

Тренінг як організаційна форма навчально-виховного процесу, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери та спрямовується на отримання сформованих навичок і життєвих компетенцій [2]. Його особливість в тім, що студент займає активну позицію, а засвоєння знань, умінь, навичок відбувається в процесі переживання, особистого досвіду поведінки, відчуття дій.

В результаті тренінгової діяльності відбувається відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у процесі навчання, що дозволяє інтенсифікувати

ЗМІСТ

Передмова		3
Боровець О.В.	Реалізація діалогічного підходу у дидактичному процесі початкової школи.....	4
Бричок Б.П.	Логічна культура педагога.....	7
Бричок С.Б.	Вивчення персоналій у курсі «Історія педагогіки :інноваційні підходи».....	9
Веремчук А.П.	Етика викладача вищої школи.....	12
Ганжа М.В.	Естетичне виховання засобами дизайну в історико-педагогічному вимірі.....	13
Гудовсек О.А.	Становлення і розвиток естетичного виховання учнів у позашкільних закладах України (1954–1991 рр.).....	18
Колупасва Т.Є.	Вплив професійних педагогічних вмінь викладачів на результативність навчання студентів.....	21
Міщеня О.М.	Психолого-педагогічні особливості молодших школярів як підгрунтя формування почуття відповідальності.....	23
Перець О.М.	Тренінг як ефективний засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.....	26
Усач Л. В.	Національно зорієнтований навчально-виховний процес у початковій школі як цілісна система.....	29
Шагай Н.М.	Діагностика моральної вихованості молодших школярів.....	32
Шевців З.М.	Соціально-педагогічна компетентність вчителя початкових класів.....	35
Шурин О.І.	Емпатійність як важлива особистісна якість сучасного вчителя початкових класів....	37
Яковичина Т.В.	Підготовка студентів до педагогічної творчості.....	40
Брега Н. І.	Шляхи та методи соціалізації молодшого школяра.....	43
Грибчук С.М.	Історична зумовленість діяльності вчителя початкових класів.....	44
Лапчук В.Б.	Формування особистості вчителя в сучасному освітньому процесі.....	45
Мосійчук Г. А.	Вчитель початкових класів в історичному вимірі.....	47
Приходько Л.М.	Сучасний вчитель. Вчитель сучасності.....	49
Федорчук І. В.	Організація навчальної діяльності молодших школярів шляхом впровадження інтерактивних технологій.....	50
Шута Н.І.	Компетентнісний підхід до підготовки вчителів початкових класів.....	52
Артемчук С.	Статеве виховання школярів у вітчизняній педагогічній теорії та практиці 20 - 30рр. ХХ ст.....	53
Бірюкова Н.	Розвиток шкільної музичної освіти на Волині (кін.ХІХ - поч.ХХ ст.).....	57
Бондарчук А.	Особливості діяльності Київських вищих жіночих курсів.....	59
Василинка І.	Технологічний підхід у підготовці вчителя: концептуальні засади.....	63
Долід О.	Формування духовних цінностей студентів вищих навчальних закладів.....	65
Дуфанець З.	Умови оптимізації самостійної роботи студентів.....	68
Дячок В.	Становлення дидактики початкової школи в Україні наприкінці ХІХ – початку ХХ століття.....	71
Євфимець І.	Історія релігійного виховання.....	73
Капітула Т.	Зміст освіти і його категорії.....	75
Козак О.	П. Драгоманов про європейські орієнтації української освіти.....	76
Кривошина Н.М.	Антропологізм як чинник гуманізації освіти.....	80
Крикун Ю.	Педагогічні погляди Б.Д. Грінченка.....	82
Куйбіда Л.	Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні.....	84
Куртова К.	Педагогічна діяльність Спиридона Черкасенка.....	86
Кушнір О.	Формування громадянської компетентності майбутніх вчителів як теоретична проблема.....	88
Лехкобит В.	Особливості реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті.....	92
Литвинюк О.	П.Наторп паро суспільне виховання.....	94
Лук'янович В.	Мета виховання ХХІ століття: проблеми та перспективи.....	96
Наумова І.	Діяльність козацьких шкіл в Україні в 16-18ст.....	97
Петрук О.	Формування етнокультурної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів.....	100
Підгайна І.	Інноваційні технології навчання в системі вищої педагогічної освіти.....	104
Постой К.В.	Пізнавальна активність студентів як психолого-педагогічна проблема.....	105
Рачок І.В.	Дидактична адаптація студента-першокурсника як проблема педагогіки.....	107
Романик М.	Сучасна педагогічна думка України: джерела формування.....	108
Тимошук М.	Педагогічна адаптація дитини до шкільного навчання.....	112
Хімич О.	Виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до людей.....	115
Христянович Г.	Василь Помагайба про роботу вчителя сільської малокомплектної школи.....	117
Цибульська Л.	Педагогічний успіх Олександра Антоновича Захаренка.....	118
Шеменюка О.	Професійна підготовка студентів педагогічних вузів до виховної роботи.....	121
Юськова Т.	Вплив оцінки вчителя на емоційний стан учня.....	123
Ярошик І.	Особливості навчального процесу в Київському Фребелівському педагогічному інституті.....	126